miðvikan
Nr. 238 • 10. des. 2008
Síðsøguligt tilfar
í Sosialinum mikudagar

Føroya Reiðarafelag 100 ár

Tað hendi nógv í 1908. Mjólkaforsýningin var stovnað, sanatoriið varð opnað, og hava vit greitt frá hesum hendingum í Miðvikum. Føroya Reiðarafelag varð eisini stovnað í 1908, nevnilga 16. desember. Tí fer henda Miðvikan at snúgva seg um umstøðurnar hjá reiðarum og fiskimonnum í samband við, at teirra feløg vóru stovnað

Óli Jacobsen
olij@sosialurin.fo

1872 er árið, tá ið okkara skipsfiskiskapur byrjar av álvara. Tá keypa Trappubrøðurnir í Havn sluppina Fox. Longu í 1878 er skipatalið komið uppá 12. Í 1882 er tað komið uppá 22. Men tá fer at minka aftur, og í 1890 er skipatalið komið niður á 14. Men nú fer aftur at ganga rætta vegin. Í 1892 er skipatalið komið uppá 37, og um aldamótið er tað komið uppá 80. Hetta merkir so eisini, at meira enn 1.000 mans eru við hesum skipum, so talan er um eina rættuliga vinnuliga kollvelting, har fiskivinnan gerst tann týdningarmesta vinnan í landinum. Longu í 1907 eru 140 skip, mest sluppir.

Hetta merkir eisini, at spurningurin tekur seg upp um felagsskapir á økinum. Í fyrsta umfari verður Færøernes Skipperforening stovnað 4. januar 1896.

Hetta felag legði í fyrsta umfari ikki dent á at fáa lønarsáttmála. Skipararnir vóru longu tá hampiliga væl tryggaðir við tí parti av veiðuni, sum teir fingu. Høvuðsmálið var at virka til frama fyri fiski- og sjóvinnu.

Tað næsta, sum hendir á økinum, er, at Føroya Reiðarafelag verður stovnað. Hetta var mótsatt øðrum londum, har fakfeløgini við lønarkrøvum komu fyrst og síðani arbeiðsgevarafeløgini.

Ein trupulleiki hjá reiðarum var, at teir høvdu serstakar sáttmálar við hvørja manning. Hetta kundi skapa trupulleikar, tá ið hesir sáttmálar vóru ymiskir. Tí var fyrsta endamálið hjá reiðarafelagnum at hava eins sáttmálar fyri manningina og eins lønarviðurskifti fyri skipararnar.

Tískil var á reiðarafelagsfundi á Tvøroyri 4. desember 1909 samtyktur ein sáttmáli, sum reiðararnir skuldu halda seg til.

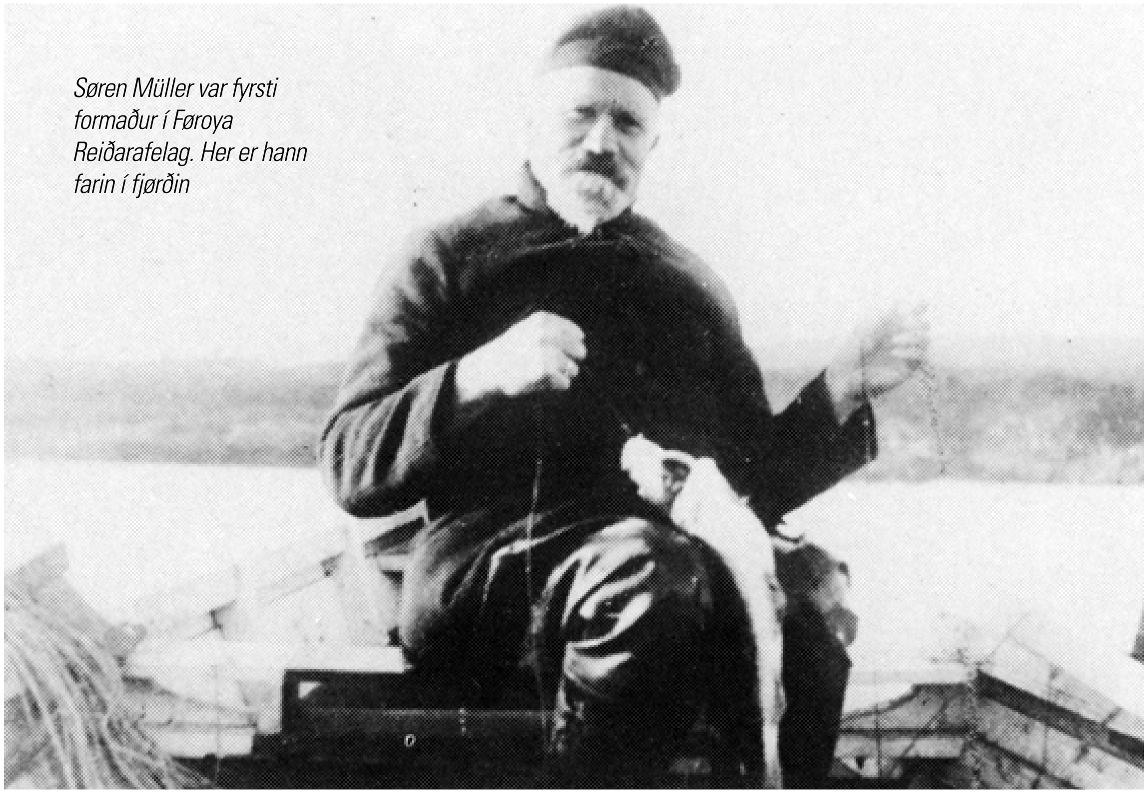

Søren Müller var fyrsti formaður í Føroya Reiðarafelag. Her er hann farin í fjørðin

Hetta var ein merkiliga nógv útgeinaður sáttmáli í 13 punktum. Hesin sáttmáli kann sigast at vera grundarlagið fyri tí sáttmála, sum enn er fyri fiskimenn. Fiskimenn fáa part av veiðuvirðinum, og tí hava teir og reiðarar tað felags áhugamál at fáa sum mest burtur úr veiðuni. Høvuðsinnihaldið í sáttmálanum var, at manningin átti 1/3 av søluvirðinum og reiðarin 2/3. Av sínum parti skuldi reiðarin tó rinda løn til skiparan, vanliga 10%, løn til kokkin og

Rederiforening

Grein í Dimmalætting 18. desember 1908 um stovanina av reiðarafelagnum

Hvad vilde det ikke sige for Færøernes Befolkning om Kutterfiskeriet hvortil al Øernes materielle udvikling i de seneste Aar er knyttet ikke ville kunde staa længer? Det vilde blive et Tordenbrag for størstedelen af Befolkningen og betyde Ruin og økonomisk Afhængighed for mange her paa Øerne. I den seneste Tid har udsigterne været mørke for Kutterfiskeriet. Man ser at det ene Fiskerskib efter det andet udbydes til Salg, fordi det ikke kan bære sig. Nogle rederier har set sig nødsaget til at lade Skibene ligge hele Aaret for ikke at komme længere ned i Gæld. Og i den senere tid har man hørt fra flere Redere, at de hellere ville lade Skibene fortøje end fortsætte, saaledes som Tilstanden er nu.

De daarlige Pengeforhold, som i de sidste Aar har hæmmet Forretningslivet saa at sige Verden over, har ogsaa forplantet sig hertil og rammer selvfølgelig enhver større Bedrift paa Øerne stærkest, og ville hvis ikke hele vor økonomiske Stilling var bygget paa solid Grund, have medført adskillige Falitter.

Men det var klart for de fleste, at noget maatte der gøres for at Kutterfiskeriet kunde fremmes og fortsættes. Dygtige Mænd sammenkaldte derfor alle Redere paa Øerne til et Fællesmøde. Og der mødte mange, saaledes at alle vore Rederier var repræsenteret. Mødet afholdtes her i Byen og varede flere Dage. Der var enighed tilstede blandt alle Deltagerne, og blandt Mødets vigtigste Bestemmelser skal anføres nogle.

Rederiforeningens Medlemmer forpligter sig til at efterkomme Foreningens Love og de Vedtægter, som maatte blive gjort for foreningen.

Brud paa Lovene medfører Erstatningsbøder paa 1.000 kr.

Gennem disse Bestemmelser har de færøske rederier tilsagt hinanden den fornødne Støtte for at Kutterfiskeriet kan blive fremmet.

Alle i Foreningen værende redere forpligter sig til at holde ensartede Forhyringsregler. Dette er en af de allervigtigste Bestemmelser, thi de hidtil uensartede Forhyringsregler har virket stærkt demoraliserende paa Fiskerne og skabt fuldstændig usikre Forhold med hørende til at skaffe Mandskab ombord i Skibene. En Skibsfører kan f.Eks. om Vinteren have faaet Løfte fra 15 Mand, at de vil med ham paa Fiskeri til Foraaret, og naar det kommer til Stykket, kan han kun faa de 5, fordi andre Skibsførere ved at byde 20-60 Kr udover Fiskeparten har fristet de 10 til at bryde deres Ord. Dette Uvæsen, der har demoraliseret vore Forhold, vil nu være afskaffet, ved at der fastsættes ensartede Forhyringsregler overalt i Skibene. Fiskernes Lønning vil forblive uforandret.

Rederiforeningen har valgt en Bestyrelse, bestaaende af følgende Herrer:

For Suderø:
Sysselmand Carl Nortensen
Købmand Jacob Dahl
For Strømø:
Skibsreder (Søren) E. Müller
Sofus Evensen
For Vaagø:
Købmand Rasmus Niclasen
For Østerø:
Købmand S. P. Petersen
For Norderøerne:
Købmand J. C. Djurhuus

Der er mange Forhold endnu i Fiskeriet og ombord i Slupperne, som stærkt trænger til Forbedring. Men alt kan ikke komme paa engang. Vi hilser det nylig udrettede arbejde som et af de første Skridt til at værge om Færingernes vigtigste Næringsvej, og vi haaber at Skipperforeningen vil tænke paa gode Reformer ombord i selve Slupperne.